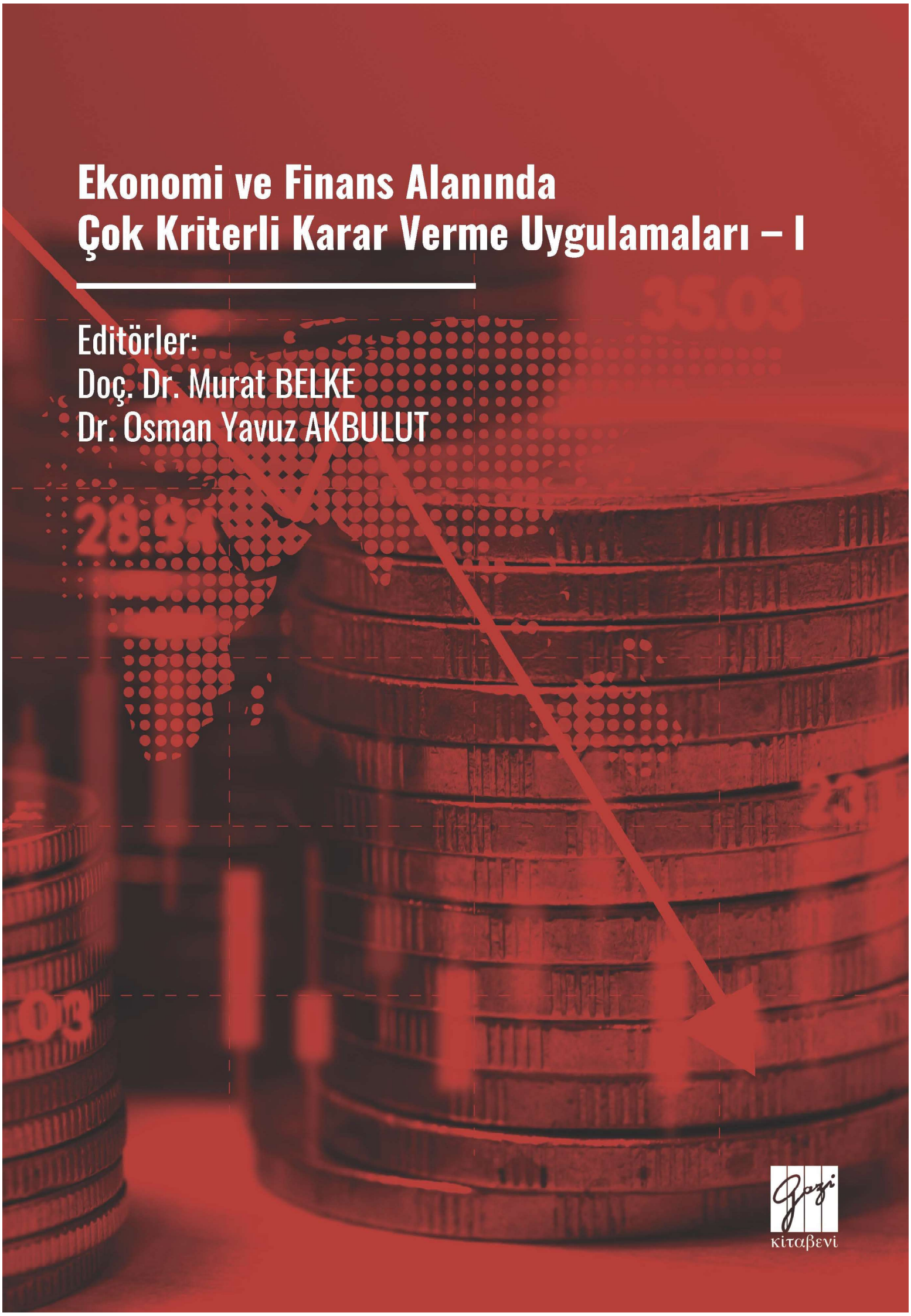
Ekonomi ve Finans Alanında Çok Kriterli Karar Verme Uygulamaları – I

Editörler:
Doç. Dr. Murat BELKE
Dr. Osman Yavuz AKBULUT

Gazi Kitabevi

Ekonomi ve Finans Alanında
Çok Kriterli Karar Verme Uygulamaları – I

Ekonomi ve Finans Alanında
Çok Kriterli Karar Verme Uygulamaları – I

Editörler

Doç. Dr. Murat BELKE
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

Dr. Osman Yavuz AKBULUT
İstanbul Arel Üniversitesi

Gazi Kitabevi

"En İyi Akademi, Bir Kitaplıktır."

Ekonomi ve Finans Alanında Çok Kriterli Karar Verme Uygulamaları – I

Editörler:
Doç. Dr. Murat BELKE
ORCID: 0000-0002-3299-7162
Dr. Osman Yavuz AKBULUT
ORCID: 0000-0001-9225-1728

© Gazi Kitabevi Tic. Ltd. Şti.

Bu kitabın Türkiye'deki her türlü yayın hakkı Gazi Kitabevi Tic. Ltd. Şti'ne aittir, tüm hakları saklıdır. Kitabın tamamı veya bir kısmı 5846 sayılı yasanın hükümlerine göre, kitabı yayınlayan firmanın ve yazarlarının önceden izni olmadan elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemiyle çoğaltılamaz, yayınlanamaz, depolanamaz.

ISBN • 978-625-5816-86-3

Baskı • Eylül, Ankara 2025

Dizgi/Mizanpaj • Gazi Kitabevi

Kapak Tasarım • Gazi Kitabevi

Gazi Kitabevi Tic. Ltd. Şti.

Yayıncı Sertifika No: 44884

Merkez

Bahçelievler Mah. 53. Sok. No: 29 Çankaya/ANKARA
0.312 223 77 73 - 0.312 223 77 17
0.544 225 37 38
0.312 215 14 50
www.gazikitabevi.com.tr
info@gazikitabevi.com.tr

Sosyal Medya

gazikitabevi
gazikitabevi
gazikitabevi

ÖNSÖZ

Ekonomi ve finans, yalnızca nicel göstergelerle değil; aynı zamanda çok boyutlu, dinamik ve çoğu zaman birbirleriyle çelişen karar kriterleriyle şekillenen bir disiplinler arası karar alanıdır. Günümüzün giderek karmaşıklaşan ekonomik yapısı, küresel belirsizlikler, sürdürülebilirlik baskıları ve dijitalleşme gibi dönüşüm süreçleri, karar vericilerin klasik analiz araçlarının ötesine geçmesini zorunlu kılmaktadır. Bu bağlamda, Çok Kriterli Karar Verme (ÇKKV) yöntemleri, hem akademik araştırmalarda hem de politika tasarım süreçlerinde stratejik öneme sahip analitik araçlar hâline gelmiştir.

ÇKKV yaklaşımları, karar verme sürecinde hem objektif verileri hem de uzman yargılarını entegre edebilme yetenekleri sayesinde, alternatifler arasında tutarlı, şeffaf ve bilimsel temelli seçimler yapılmasını mümkün kılmaktadır. Özellikle hibrit ve entegre modellerin gelişimiyle birlikte, karar problemleri artık yalnızca teknik birer hesaplama süreci değil; aynı zamanda yönetişim, sürdürülebilirlik ve stratejik planlama açısından yüksek katma değer üreten sistemler hâline gelmiştir.

Bu eser, "Ekonomi ve Finans Alanında Çok Kriterli Karar Verme Uygulamaları – I" başlığı altında, alanında uzman akademisyenlerin özgün katkılarını bir araya getiren kapsamlı bir başvuru kaynağı niteliğindedir. Kitapta yer alan bölümler, teorik altyapı ile ampirik uygulamaları bütünleştirerek, hem literatüre metodolojik yenilikler kazandırmakta hem de güncel ekonomik ve finansal sorunlara çözüm odaklı bakış açıları geliştirmektedir.

İlgili çalışmalarda; makroekonomik performans ölçümleri, sağlık statüsü değerlendirmeleri, finansal okuryazarlık analizleri, kamu mali performans karşılaştırmaları, insani gelişim endeksleri, yükselen ekonomilerin performans analizleri ve bankacılık sektöründe finansal sürdürülebilirlik gibi temalar ele alınmıştır. Bu temalar, Gri LOPCOW, MPSI, GİA, MARCOS, CRISUS, SAW, SD, EDAS, CoCoSo, RAWEC, Entropi, ROV, SV, WEDBA, ARAS, AROMAN, CRITIC, SIWEC, MAIRCA, CRADIS, RAM ve BORDA gibi yenilikçi ve farklı veri yapılarıyla uyumlu ÇKKV yöntemleri kullanılarak analiz edilmiştir. Böylece eser, hem teorik hem de uygulamalı düzeyde metodolojik bir derinlik sunmakta; karar verme problemlerinin disiplinler arası bir perspektifle nasıl ele alınabileceğine dair güçlü bir örneklem ortaya koymaktadır.

Bu çalışma, yalnızca akademik literatüre katkı sunmakla kalmayıp; aynı zamanda kamu ve özel sektör uygulayıcıları için karar destek sistemlerinin geliştirilmesinde rehber niteliği taşımaktadır. Kitap, ÇKKV alanındaki metodolojik zenginliği, uygulama çeşitliliğini ve karar süreçlerine olan pratik katkıları bir arada sunarak, ekonomi ve finans disiplinlerinde stratejik karar verme kültürünün gelişimine hizmet etmektedir.

Eserin ortaya çıkmasında katkı sunan tüm yazarlarımıza, editörlerimize ve yayın sürecinde emeği geçen paydaşlara teşekkür eder; bu çalışmanın, ekonomi ve finans alanında ÇKKV yöntemleri üzerine çalışacak araştırmacılar ve uygulayıcılar için kalıcı bir referans kaynağı olmasını temenni ederiz.

Doç. Dr. Murat BELKE
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

Dr. Osman Yavuz AKBULUT
İstanbul Arel Üniversitesi

İÇİNDEKİLER

EKONOMİ ÇALIŞMALARI 1

1. BÖLÜM: G7 ÜLKELERİNDE MAKROEKONOMİK PERFORMANSIN GRİ LOPCOW-MARCOS YAKLAŞIMLARIYLA DEĞERLENDİRİLMESİ 3
Ahmet ŞENGÖNÜL – Özcan IŞIK

2. BÖLÜM: BÜTÜNLEŞİK BİR KARAR VERME YAKLAŞIMIYLA OECD ÜLKELERİNİN SAĞLIK STATÜSÜ GÖSTERGELERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ 19
Muhammet Burak KILIÇ

3. BÖLÜM: ÜLKELERİN FİNANSAL OKURYAZARLIK SEVİYELERİNİN BELİRLENMESİ: CRISUS ve SAW YÖNTEMLERİYLE KARŞILAŞTIRMALI BİR ANALİZ 37
İbrahim AL

4. BÖLÜM: E7 ÜLKELERİNİN KAMU MALİ PERFORMANSLARININ BÜTÜNLEŞİK BİR KARAR VERME YAKLAŞIMIYLA KARŞILAŞTIRILMASI 47
Halil İbrahim DEMİR

5. BÖLÜM: ORTA DOĞU ve KUZEY AFRİKA ÜLKELERİNDE KADINLARIN İNSANİ GELİŞİMİ: ENTEGRE BİR KARAR VERME YAKLAŞIMI 71
Harun KAYA

6. BÖLÜM: YÜKSELEN EKONOMİLERİN MAKROEKONOMİK PERFORMANSLARININ HİBRİT BİR KARAR VERME METODOLOJİSİYLE İNCELENMESİ: 2000-2023 DÖNEMİ ÖRNEĞİ 91
Pelin ÇAVUŞ

FİNANS ÇALIŞMALARI 105

7. BÖLÜM: ÖZEL SERMAYELİ MEVDUAT BANKACILIĞI SEKTÖRÜNDE FİNANSAL PERFORMANSIN CRISUS TABANLI RAWEC MODELİYLE İNCELENMESİ 107
Ömer KÖSE

8. BÖLÜM: BÜTÜNLEŞİK BİR KARAR VERME YAKLAŞIMIYLA BANKACILIK SEKTÖRÜNDE FAİZ YÖNETİM PERFORMANSININ DEĞERLENDİRİLMESİ 121
Deniz DURDU

9. BÖLÜM: CAMELS DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ KAPSAMINDA BANKACILIK SEKTÖRÜNDE HİBRİT BİR KARAR VERME MODELİYLE FİNANSAL PERFORMANS ANALİZİ 133
Erdal DEMİR

10. BÖLÜM: BÜTÜNLEŞİK BİR KARAR VERME YAKLAŞIMIYLA KATILIM BANKACILIĞI SEKTÖRÜNÜN PERFORMANS DEĞERLENDİRMESİ 149
Enes PEHLİVAN

11. BÖLÜM: KURUMSAL FİNANSAL PERFORMANSIN ENTEGRE BİR KARAR VERME METODOLOJİSİYLE DEĞERLENDİRİLMESİ: ZİRAAT BANKASI ÖRNEĞİ..... 163
Ezgi AYDOĞAN

12. BÖLÜM: HİBRİT BİR KARAR VERME MODELİYLE BANKACILIK SEKTÖRÜNDE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK PERFORMANSININ İNCELENMESİ 179
Yusuf AKGÜL

13. BÖLÜM: İSLAMİ BANKACILIK SEKTÖRÜNDE ÇOK KRİTERLİ KARAR ALMA YÖNTEMLERİ İLE ÇOK BOYUTLU KURUMSAL PERFORMANS DEĞERLENDİRMESİ..... 197
Gülhan DENİZ

13. BÖLÜM
İSLAMİ BANKACILIK SEKTÖRÜNDE ÇOK KRİTERLİ KARAR ALMA YÖNTEMLERİ İLE ÇOK BOYUTLU KURUMSAL PERFORMANS DEĞERLENDİRMESİ

Gülhan DENİZ[1]

1. Giriş

Banka kelimesinin etimolojik kökeninin, İtalyanca'daki "banço" kelimesine dayandığı düşünülmektedir. "Banço" kelimesi, masa veya satıcı tezgâhı anlamına gelir ve Cenevizliler döneminde mevduat toplayan ve günümüzdeki anlamıyla bazı kambiyo işlemlerini gerçekleştiren tüccarların kurduğu masalara verilen isimdir. Bankacılık sisteminin dünya genelindeki kökenleri ise Sümer medeniyetine kadar uzanmaktadır. Milattan önce 3500'lü yıllarda, Sümerler'in "Maket" adı verilen yerlerinde halkın paralarını güvenlik amacıyla emanet verdikleri görülmektedir (Uygun ve Dölek, 2017). Finansal ve finansal olmayan ürünleri ihtiyaç sahiplerine aktaran bankalar, gelişmiş ve gelişmekte olan ekonomilerde sistemin etkin bir şekilde işlemesine önemli katkılarda bulunan başlıca finansal aracılarıdır (Aydın, 2019). Ana işlevleri, ekonomideki âtıl fonları toplayarak kaynak sağlamak olan bankalar ayrıca, işletmelerin kayıt altına alınması ve devlet bütçesine vergi kaynaklarının sağlanması açısından hayati bir öneme sahiptir (Hazar ve Babuşçu, 2017).

Genel olarak benzer çalışma prensiplerine sahip olan bankalar, zamanla uzmanlık alanlarına göre Ticaret (Mevduat), Yatırım, Kalkınma ve Katılım Bankacılığı şeklinde sınıflandırılmışlardır. Katılım Bankacılığı hariç diğer bankalar, işlemlerini faiz temeline dayalı olarak yürütmekte ve bu nedenle geleneksel bankalar olarak adlandırılmaktadır (Gözkonan ve Küçükbay, 2019). Katılım bankacılığı, faizsizlik ilkesine dayanan bir bankacılık sistemidir. Bu sistem, kar ve zarar paylaşımına dayalı olarak fon toplar ve topladığı fonları ticaret, ortaklık ve finansal kiralama gibi yöntemlerle kullanıma sunar. Katılım bankaları, faizden kaçınmak isteyen dini hassasiyete sahip bireylerin ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kurulmuş bankalardır. Klasik bankaların aksine, fon toplarken faiz yerine kâr payı sunarlar; bu nedenle katılım hesabı kavramı ortaya çıkmıştır. Fon kullandırırken, kesinlikle müşterilere nakit ödeme yapmazlar. Bunun yerine, müşterilerin ihtiyaçları doğrultusunda mal alım-satım işlemleri gerçekleştirerek faiz değil, kar elde ederek fon kullandırırlar (Uygun ve Dölek 2017).

Türkiye'de katılım bankacılığının temelleri 1980'li yıllara uzanmaktadır. 1983 yılında Bakanlar Kurulu, 83/7506 sayılı kanun hükmünde kararname ile Türkiye'de katılım bankalarının kurulmasına yönelik bir karar almıştır. Ancak, dönemin siyasi ve toplumsal algıları nedeniyle, ilk kuruluş aşamasında İslami bankacılık veya faizsiz bankacılık terimleri yerine "özel finans kurumu" ifadesi tercih edilmiştir. Bu kapsamda, ilk kurulan özel finans kurumları sırasıyla ; 1- Albaraka Türk (1985), 2- Faysal Finans (1985), 3- Kuveyt Türk (1989), 4- Anadolu Finans (1991), 5- İhlas Finans (1995), 6- Asya Finans (1996) olmuştur. Son yıllarda, kamunun da katılım bankalarına olan ilgisi artmış; bu doğrultuda, devlet

[1] Dr. Öğr. Üyesi, Yozgat Bozok Üniversitesi, Akdağmadeni Meslek Yüksekokulu, Finans-Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü, gulhan.deniz@bozok.edu.tr, https://orcid.org/0000-0002-2212-0033 , 66300, Yozgat, Türkiye.

bankaları olan Ziraat Bankası ve Vakıfbank bünyesinde iki yeni katılım bankası kurulmuştur (Uygun ve Dölek, 2017).

Mart 2025 itibarıyla Türkiye'de bankacılık sisteminde toplam 67 banka faaliyet göstermektedir. Bu bankalardan 38'i mevduat bankası, 20'si kalkınma ve yatırım bankası, dokuzu ise katılım bankasıdır. Aynı dönemde, mevduat, kalkınma ve yatırım bankalarında çalışan sayısı 188.971 kişiye ulaşırken, toplam şube sayısı 9.330 olarak kaydedilmiştir (TBB, tbb.org.tr/banka-ve-sektor-bilgileri). Şubat 2025 itibarıyla Türkiye'de ikisi dijital banka olmak üzere dokuz katılım bankası faaliyet göstermektedir. Bunlar: Ziraat Katılım, Vakıf Katılım, Kuveyt Türk Katılım, Türkiye Finans Katılım, Albaraka Türk Katılım, Türkiye Emlak Katılım, Hayat Finans Katılım (Dijital Banka), Dünya Katılım ve T.O.M. Katılım (Dijital Banka) bankalarıdır. Türkiye'de 2025 Mart ayı itibarıyla Kalkınma bankaları 21.928 personel ve 1520 şubeye sahiptir (TKBB, https://www.tkbb.org.tr/veripetegi-detay/5).

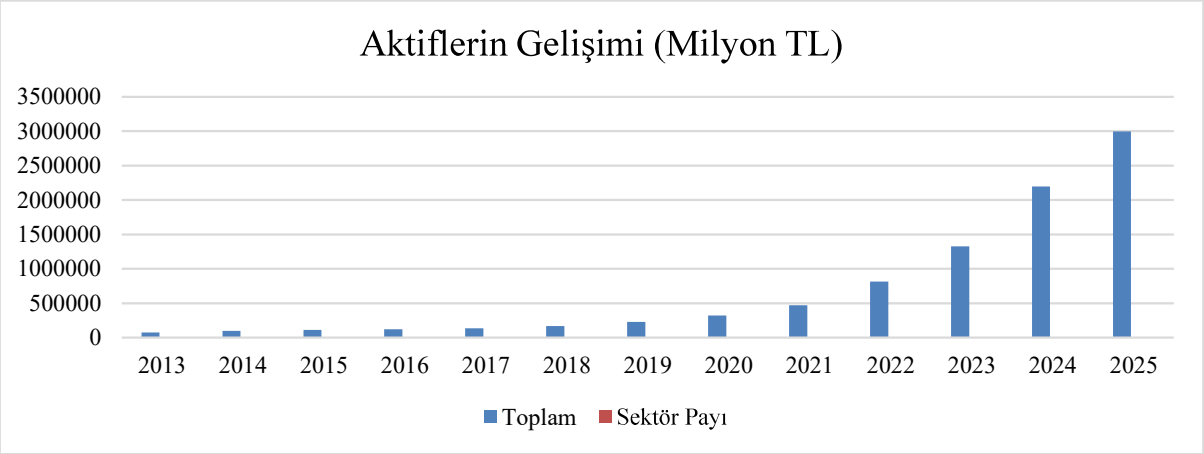
Bankacılık sektöründe gün geçtikçe artan bir paya sahip olan katılım bankaları, klasik bankacılık sisteminde kullanılan yöntemleri de benimseyerek, farklı bir perspektifle kullanılmayan fonları ekonomiye kazandırmaktadır. İlaveten, katılım bankaları ekonomik kriz zamanlarında ticari bankalara nazaran daha az etkilenmektedirler (Çobankaya, 2014). Hızla gösterdikleri gelişimle finans ve bankacılık sektöründe önemli bir yere ulaşan katılım bankalarının farklı ülkelerdeki durumları göz önüne alındığında, ülkemizde henüz istenilen seviyeye ulaşamadıkları söylenebilir (Tetik ve Şahin, 2020). Aşağıdaki tabloda ve grafikte 2013-2025 yılları arasında Türkiye'de katılım bankalarının toplam aktifleri ve bankacılık sektörü içindeki payları verilmiştir.

Tablo 1. Aktiflerin Gelişimi (Milyon TL)

Yıl	Toplam Aktif	Sektör Payı
2013	74.715	5,23
2014	95.512	5,31
2015	109.611	5,15
2016	121.385	5,04
2017	136.308	4,76
2018	166.892	4,94
2019	229.175	5,54
2020	318.791	6,54
2021	467.698	7,21
2022	812.110	7,99
2023	1.325.610	8,37
2024	2.194.295	8,48
2025	2.996.977	8,29

Kaynak: TKBB, https://www.tkbb.org.tr/veripetegi-detay/5, (ET: 17.06.2025).

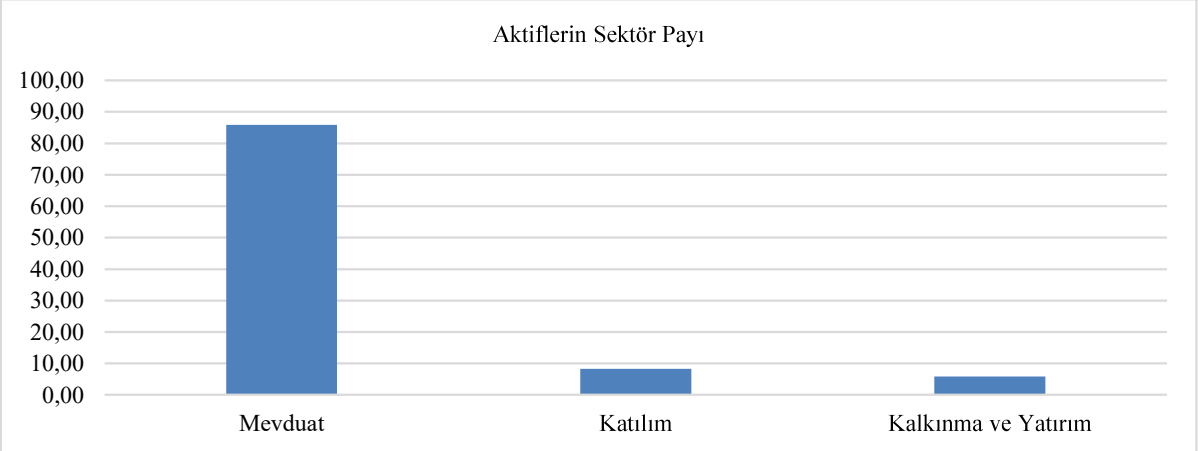
Grafik 1. Aktiflerin Gelişimi (Milyon TL)

Kaynak: TKBB, https://www.tkbb.org.tr/veripetegi-detay/5, (ET: 17.06.2025).

Türkiye Katılım Bankaları Birliğinden alınan verilerle hazırlanmış tablo ve grafiğe baktığımızda; 2013 yılından 2025 yılına kadar katılım bankalarının aktiflerinin arttığı, 2019 yılından sonra ise sektör içindeki payının artığı görülmektedir. Fakat bu artışa rağmen katılım bankalarının bankacılık sektörü içindeki payının düşük olduğu düşünülmektedir. Grafik 2'de 2025 Mart ayına ait oranlar gösterilmektedir. Katılım bankaları % 8,29, Kalkınma ve Yatırım Bankları % 5,83 ve Mevduat Bankaları %85,87'lik bir sektör payı ile faaliyetlerini sürdürmektedirler.

Grafik 2: Aktiflerin Sektör Payları

Kaynak: https://www.tkbb.org.tr/veripetegi-detay/5, (ET: 17.06.2025).

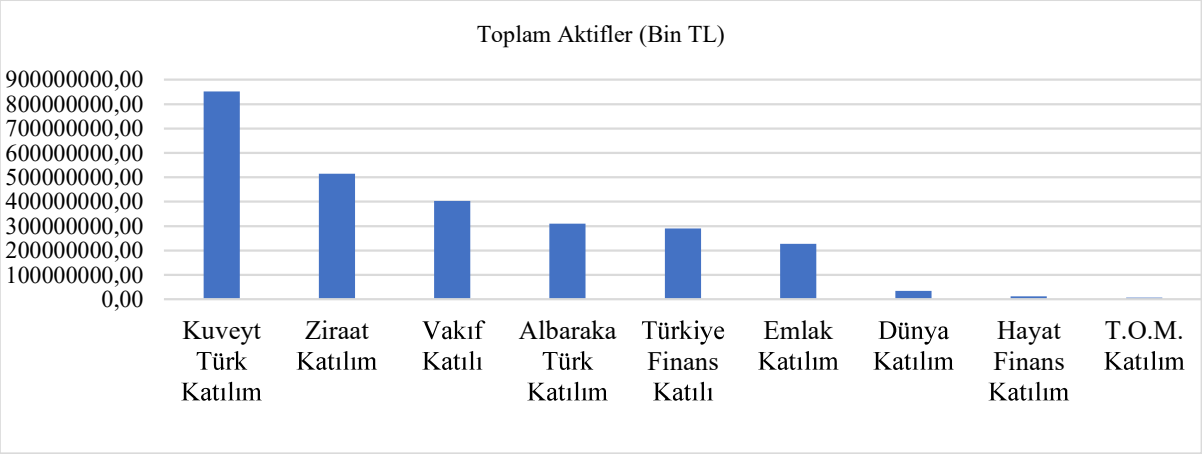
Tablo 2'de ve Grafik 3'te Aralık 2024 tarihinde katılım bankalarının toplam aktiflere göre sıralamaları verilmiştir. Türkiye'de aktif büyüklüğü açısından en büyük 3 bankanın Kuveyt Türk, Ziraat Katılım ve Vakıf Katılım Bankası olduğu görülmektedir. Çalışmada analiz edilen Albaraka Türk Katılım Bankası dördüncü sıradadır.

Tablo 2. Aktif büyüklüğüne Göre Katılım Bankaları

Banka	Toplam Aktifler (Bin TL)
Kuveyt Türk Katılım	852.120.403
Ziraat Katılım	515.328.369
Vakıf Katılım	402.930.400
Albaraka Türk Katılım	310.547.961
Türkiye Finans Katılım	290.140.087
Emlak Katılım	227.741.777
Dünya Katılım	34.635.157
Hayat Finans Katılım	12.574.275
T.O.M. Katılım	6.865.704

Kaynak: TKBB, https://tkbb.org.tr/veripetegi-detay/44, (ET: 23.05.2025).

Grafik 3. Aktif Büyüklüklerine Göre Katılım Bankaları

Kaynak: TKBB, https://tkbb.org.tr/veripetegi-detay/44, (ET: 23.05.2025).

Albaraka Türk, 1985 yılında Türkiye'de kurulan ilk özel finans kurumudur. Ortadoğu'nun önde gelen sermaye gruplarından biri olan Albaraka Grubu B.S.C.(c) ile İslam Kalkınma Bankası (IDB) iş birliğiyle, Türk ekonomisine elli yılı aşkın bir süredir hizmet veren yerli bir sanayi grubunun öncülüğünde hayata geçirilmiştir. Albaraka Türk'ün hisseleri Borsa İstanbul'da işlem görmektedir. Mayıs 2025 tarihi itibarı ile 225 şube ve 2.739 personel ile hizmet veren katılım bankası, aktif büyüklüğü bakımından Türkiye'deki dördüncü büyük bankadır (https://www.albaraka.com.tr/tr). Ülkelerin bankacılık sistemleri, finansal gelişmişlik açısından farklılıklar göstermektedir. Özellikle gelişmekte olan ülkelerdeki bankaların bu alandaki rolleri, banka performanslarının değerlendirilmesi ve rekabet düzeyinin korunması için büyük önem taşımaktadır (Taştan ve Aydın 2023). Geleneksel performans değerlendirme yöntemleri, sınırlı parametrelere dayandığı için bankaların gerçek performansını yeterince yansıtmakta başarısız olmaktadır. Fakat çok kriterli karar verme (ÇKKV) teknikleri, finansal ve finansal olmayan göstergeleri birleştirerek kapsamlı bir analiz sunma yeteneğine sahiptir (Deniz, 2025).

Bu çalışmada, bankacılık sektöründe çok boyutlu kurumsal performansın ölçülerek değerlendirilebilmesi amacıyla yeni bir Çok Kriterli Karar Verme (ÇKKV) modelinin araştırmacılara ve karar verici mekanizmalara sunulması amaçlanmıştır. Bu amaçla mevcut çalışmada, Türk katılım bankacılığı sistemindeki öncü bankalardan biri olan Albaraka Türk Katılım Bankası'nın 2015-2024 dönemine ilişkin yıllık verileri kullanılarak gerçek zamanlı bir vaka analizi yapılmıştır. Önerilen karar alma modeli, Criterion Importance Based on Sum of Squares (CRISUS), Alternative Ranking Order

Method Accounting for Two-Step Normalization (AROMAN) Root Assessment Method (RAM), Multi-Attributive Ideal-Real Comparative Analysis (MAIRCA), Compromise Ranking of Alternatives from Distance to Ideal Solution (CRADIS) ve Borda Sayım prosedürlerinden oluşmaktadır. Söz konusu modelde CRISUS yaklaşımı, seçilen kurumsal performans göstergelerinin objektif olarak ağırlıklandırılması sürecinde, diğer karar algoritmaları ise, Albaraka Türk'ün yıllara ilişkin kurumsal performansının sıralanması sürecinde kullanılmıştır.

Mevcut çalışma 6 bölüm olarak tasarlanmıştır. Bu doğrultuda giriş bölümünü takiben: ikinci bölümde, katılım bankacılığı sektörünün performansının incelenmesine yönelik ulusal ve uluslararası literatür irdelenmiştir. Üçüncü bölümde, çalışmada benimsenen metodolojik çerçeve ayrıntılı olarak tanıtılmıştır. Dördüncü bölümde, kullanılan veri seti ve örnekleme ilişkin bilgiler sunulmuştur. Beşinci bölümde, önerilen entegre modelin uygulanması sonucunda ulaşılan ampirik bulgulara yer verilmiştir. Altıncı ve son bölümde ise, genel değerlendirmeler, bulgulara dayalı tartışmalar ve yönetsel/pratik çıkarımlar bir bütün olarak sunulmuş; çalışmanın sınırlılıkları belirtilerek gelecekteki araştırmalara yönelik önerilerle çalışma tamamlanmıştır.

2. Literatür İncelemesi

Bankacılık sektöründe finansal performansın tespit edilmesinde ÇKKV yöntemlerinin uygulandığı ulusal ve uluslararası alanda birçok çalışma yapılmıştır. Çalışmanın bu bölümünde özellikle Türkiye'de ve diğer ülkelerde faaliyette bulunan katılım bankaların finansal performansını ÇKKV yöntemlerini kullanarak analiz eden bazı çalışmalara yer verilmiştir.

Işık vd. (2025a) çalışmalarında, Türkiye'de faaliyette bulunan altı katılım bankasının, verimlilik (12 kriter), üretkenlik (6 kriter) ve sürdürülebilirlik (12 kriter) açısından 30 performans kriteri kullanarak performanslarını ölçmeyi amaçlamışlardır. Analiz yöntemi olarak küresel bulanık bilgiye SWARA-SPC-AROMAN hibrit modelini uygulamışlarıdır. Analiz sonuçlarına göre; en önemli üç kriter: Toplumsal harcamalar, yönetim kurulu bağımsızlığı ve yönetim kurulunda cinsiyet çeşitliliği olarak tespit edilmiştir. En az önemli üç kriter ise; Yönetim kurulu toplantı sayısı, çalışan başına kayıp zaman ve kredi / şube oranı olarak tespit edilmiştir. Bankaların performans sıralaması; Kuveyt Türk, Vakıf, Ziraat, Türkiye Finans, Albaraka Türk ve Türkiye Emlak olarak tespit edilmiştir.

Yazar (2024) çalışmasında, Türkiye'deki altı katılım bankasının 2019-2022 dönemine ait finansal etkinliklerini Veri Zarflama Analizi (VZA) ile incelemiştir. Çalışmada girdi yönelimli CCR (ölçeğe göre sabit getiri) ve BCC (ölçeğe göre değişken getiri) modelleri kullanılmış; girdi olarak toplanan fon ve kullandırılan fon, çıktı olarak kâr payı gelirleri, kâr payı giderleri ve faaliyet kârı değişkenleri analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarına göre; Kuveyt Türk, Türkiye Finans ve Ziraat Katılım her yıl tam etkin (skor=1) olurken, Albaraka Türk, Vakıf Katılım ve Türkiye Emlak Katılım'ın etkinlik skorları yıllara göre değişkenlik göstermiştir. Yıllık ortalama etkinlik skorları CCR modelinde 0.927, 0.980, 0.969, 0.958; BCC modelinde ise 1, 0.987, 0.974, 0.974 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlar, katılım bankalarının genel olarak yüksek etkinliğe sahip olduğunu, ancak ölçek ve yönetim etkinliğinde iyileştirme potansiyeli bulunduğunu ortaya koymaktadır.

Yerlikaya ve Uysal (2024) çalışmalarında, Türkiye'deki altı katılım bankasının 2019-2022 dönemine ait finansal performansını TOPSİS yöntemiyle analiz etmişlerdir. Çalışmada 12 kriter (Aktifler, Karşılıklar, Özsermaye Yeterlilik Oranı, Net Kâr Payı Geliri, Şube Sayısı, Personel Sayısı gibi) kullanılmış ve kriter ağırlıkları eşit dağıtılmıştır. Analiz sonuçlarına göre; Kuveyt Türk tüm yıllarda en yüksek performansı göstermiştir. Emlak Katılım en düşük performansa sahip banka olmuştur. Vakıf Katılımın performansı istikrarlı şekilde artarak 2019'da 5. sıradan 2022'de 2. sıraya yükselmiştir.

Akbulut (2023) çalışmasında, Türkiye'deki altı katılım bankasının 2019-2022 dönemi finansal performansını CRITIC (kriter ağırlıklarını belirlemek için) ve COPRAS yöntemleriyle analiz etmiştir. Analiz sonuçlarına göre; 2019 hariç tüm yıllarda en etkili kriter Top. Krediler / Top. Aktifler olmuştur. En az etkili kriterler: 2019-2020'de Brüt Çalışma Sermayesi / Top. Aktifler, 2021-2022'de Net Dönem Karı (Zararı) / Top. Aktifler olmuştur. 2019-2021 döneminde finansal açıdan en başarılı banka Türkiye Finans Katılım, 2022 yılında Kuveyt Türk Katılım olmuştur. En düşük performans gösteren bankalar ise; 2019 ve 2022 yılında Albaraka Türk Katılım, 2020 ve 2021yıllarında Emlak Katılım olmuştur.

Işık (2022) çalışmasında, COVID-19 salgınının Türkiye'deki katılım bankacılığı sektörünün performansı üzerindeki etkisini incelemiştir. Çalışmada, MEREC (kriter ağırlıklarını belirlemek için), PSI (kriter ağırlıklarını belirlemek için) ve MAIRCA (sıralama için) yöntemlerinden oluşan bütünleşik bir ÇKKV modeli kullanılmıştır. 2019 Mart - 2020 Aralık dönemini kapsayan sekiz çeyrek dönem ve on iki performans kriteri ile yapılan analiz sonuçlarına göre; katılım bankacılığı sektörünün pandemi krizine karşı dayanıklı olduğu, en önemli performans kriterinin vergi öncesi karın ortalama personel sayısına oranı olduğu, en yüksek performans döneminin 2020 Aralık, en düşük performans döneminin ise 2019 Mart olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, performansın COVID-19 öncesi dönemde istikrarlı şekilde iyileştiği, 2020 Mart'ta sert düşüş yaşandığı ancak kısa sürede toparlanarak Aralık 2020'de zirveye ulaştığı gözlemlenmiştir. Duyarlılık analizleri, modelin sonuçlarının güvenilir ve sağlam olduğunu doğrulamıştır.

Özer ve Saygın (2022) çalışmalarında, Türkiye'de faaliyet gösteren yedi katılım bankasının 2011-2020 yılları arasındaki çeyrek dönem finansal performansını analiz etmişlerdir. Çalışmada ÇKKV yöntemlerinden PROMETHEE kullanılmıştır. Analiz sonuçlarına göre: en yüksek finansal performansı gösteren bankalar sırasıyla Kuveyt Türk, Türkiye Finans ve Vakıf Katılım olmuştur. En düşük finansal performansı gösteren bankalar ise sırasıyla Emlak Katılım, Bank Asya ve Albaraka Türk olmuştur. GAIA düzlemi analizi, performansı belirlemede en etkili finansal rasyoların Aktif Karlılığı ve Ekonomik Rantabilite olduğunu göstermiştir.

Yurttadur ve Taşcı (2022) çalışmalarında, Türkiye'de faaliyette bulunan katılım bankalarının 2019-2021 yılları arasındaki finansal performansını PIV yöntemiyle analiz etmişlerdir. Çalışmada, 7 finansal performans kriteri (ROE, ROA, Net Kâr Payı Geliri / Top. Aktifler, Öz Kaynaklar / Top. Aktifler, Top. Krediler / Top. Aktifler, V.Ö. Kâr / Pasif Topl., Top. Toplanan Fonlar / Top. Aktif) kullanılarak 6 katılım bankası değerlendirilmiştir. Analiz sonuçlarına göre; 2019 yılında finansal performans sıralaması: (1) Ziraat Katılım Bankası, (2) Kuveyt Türk Katılım Bankası, (3) Vakıf Katılım Bankası. 2020 yılında finansal performans sıralaması: (1) Vakıf Katılım, (2) Ziraat Katılım, (3) Kuveyt Türk Katılım. 2021 yılında finansal performans sıralaması: (1) Vakıf Katılım, (2) Kuveyt Türk Katılım, (3) Türkiye Finans Katılım şeklinde olmuştur. Kamu katılım bankaları (Ziraat, Vakıf) genel olarak özel katılım bankalarına göre daha yüksek performans sergilemiştir.

Bektaş (2021) çalışmasında, Türkiye'deki beş katılım bankasının 2018-2019 yılları arasındaki finansal performans sıralamasını analiz etmiştir. Çalışmada Entropi (kriter ağırlıklarını belirlemek için) ve MAİRCA yöntemleri kullanılmıştır. Performans ölçümünde altı kriter (Top. Aktifler, Top. Krediler ve Alacaklar, Top. Mevduatlar, Top. Özkaynaklar, Şube Sayısı, Çalışan Sayısı) temel alınmıştır. Analiz sonuçlarına göre; 2018 yılında en iyi performansı sırasıyla Ziraat Katılım, Türkiye Finans Katılım ve Kuveyt Türk Katılım; 2019 yılında en iyi performansı sırasıyla Kuveyt Türk Katılım, Ziraat Katılım ve Vakıf Katılım; Her iki yılda da en düşük performansı Albaraka Türk Katılım göstermiştir. Kriter ağırlıklarında: 2018'de en etkili kriterler Çalışan Sayısı ve Şube Sayısı olurken, 2019'da Şube Sayısı ve Toplam Mevduatlar öne çıkmıştır.

Eren ve Çarıkçı (2021) çalışmalarında, Türkiye'de faaliyet gösteren altı katılım bankasının 2019 yılı performanslarını geleneksel oran analizi yöntemiyle karşılaştırmalı olarak değerlendirmişlerdir. Çalışmada CAMELS yaklaşımına paralel altı performans bileşeni (Sermaye Yeterliliği, Aktif ve

Yönetim Kalitesi, Kârlılık, Likidite, Piyasa Riskine Duyarlılık) kapsamında 38 finansal oran hesaplanmıştır. Analiz sonuçlarına göre; hiçbir katılım bankası tüm bileşenlerde ortalamanın üzerinde performans gösterememiştir. Bankaların güçlü ve zayıf yönleri farklılık göstermekte olup, Emlak Katılım sermaye yeterliliği ve aktif kalitesinde; Ziraat Katılım aktif kalitesi ve yönetim kalitesinde; Kuveyt Türk kârlılıkta, Albaraka Türk ise likiditede öne çıkmıştır.

Karavardar ve Çilek (2020) çalışmalarında Türkiye'de faaliyet gösteren beş katılım bankasının 2016-2018 dönemi finansal performansını analiz etmişlerdir. Çalışmada ÇKKV tekniklerinden Multi-MOORA yöntemi kullanılmış ve 9 finansal oran (sermaye yeterliliği, aktif kalitesi, likidite, karlılık gibi) temel alınmıştır. Analiz sonuçlarına göre; en yüksek finansal performansı Vakıf Katılım Bankası göstermiştir. İkinci sırada Kuveyt Türk, üçüncü sırada Ziraat Katılım yer almıştır. Son sırada Albaraka Türk bulunmaktadır. Ayrıca, kamu sermayeli iki bankanın (Vakıf Katılım ve Ziraat Katılım) ilk üçte yer almasının, sektörde rekabetin artacağına işaret ettiği vurgulanmıştır. Performansı en çok etkileyen kriterlerin sermaye yeterliliği, cari oran, takipteki krediler oranı ve karlılık olduğu belirlenmiştir.

Sukmana vd. (2020) çalışmalarında, Endonezya'da faaliyet gösteren bir geleneksel kırsal banka ve bir İslami kırsal bankanın 2013-2017 döneminin verimlilik analizini yapmışlardır. Analizde VZA ve Panel Tobit Regresyonu yöntemleri kullanılmıştır. Analiz sonuçlarına göre; iki bankanın da aracılık rollerinde olduğu ancak üretim açısından verimli oldukları, İslami bankaların ortalama verimliliğinin ticari bankalara göre hafifçe yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tetik ve Şahin (2020) çalışmalarında, Türkiye'de faaliyet gösteren yedi katılım bankasının 2011-2019 yılları arasındaki finansal performanslarını TOPSIS yöntemi ile analiz etmişlerdir. Analiz sonuçlarına göre; en yüksek finansal performans puanına sahip banka Türkiye Finans Katılım olmuştur. İkinci sırada Albaraka Türk Katılım yer almıştır. Üçüncü sırada Kuveyt Türk Katılım bulunmaktadır. Bank Asya, 2014'te TMSF'ye devri ve 2015'te faaliyet izninin iptali nedeniyle diğer üç bankanın gerisinde kalmıştır. Yeni kurulan kamu bankaları (Ziraat Katılım, Vakıf Katılım, Emlak Katılım) ilk yıllarında düşük puanlar alırken, 2018 ve 2019'da belirgin bir iyileşme göstermişlerdir.

Gözkanan ve Küçükbay (2019) çalışmalarında, Türkiye'deki üç katılım bankası ile 10 geleneksel bankanın 2008-2017 dönemindeki performansını TOPSIS ve Gri İlişkisel Analiz yöntemleriyle karşılaştırmışlardır. Çalışmada bankaların performansı, ROE, ROA, likidite rasyosu gibi 8 finansal oran kullanılarak değerlendirilmiştir. Analiz sonuçlarına göre; TOPSIS yönteminde en yüksek performansı Akbank gösterirken, onu Ziraat Bankası ve Garanti Bankası takip etmiştir. Katılım bankalarından Kuveyt Türk 7., Albaraka Türk 9., Türkiye Finans ise 13. sırada yer almıştır. Gri İlişkisel Analizde de benzer sonuçlar elde edilmiş; Akbank (1. sıra), Ziraat Bankası (2. sıra) ve Garanti Bankası (3. sıra) üst sıraları paylaşırken, katılım bankaları Kuveyt Türk (7.), Albaraka Türk (12.) ve Türkiye Finans (13.) şeklinde sıralanmıştır.

Özkan (2019) çalışmasında, Türkiye'de faaliyet gösteren beş katılım bankasının 2016-2018 yılları arasındaki finansal performansını CAMELS derecelendirme sistemi ile analiz etmiştir. Analizde her biri CAMELS bileşenlerine (Sermaye Yeterliliği, Aktif Kalitesi, Yönetim Kalitesi, Karlılık, Likidite, Piyasa Riske Duyarlılık) ait 21 finansal oran kullanılmıştır. Analiz sonuçlarına göre; en iyi genel performansı sırasıyla Vakıf Katılım, Kuveyt Türk ve Ziraat Katılım bankaları göstermiştir. En zayıf performansı ise Türkiye Finans ve Albaraka Türk katılım bankaları sergilemiştir. Bileşen bazında: Sermaye Yeterliliği, Aktif Kalitesi, Yönetim Kalitesi ve Likidite açısından Vakıf Katılım; Karlılık oranı açısından Kuveyt Türk, Piyasa Riske Duyarlılık açısından Albaraka Türk en iyi performansı gösteren bankalar olmuştur.

Komorowski ve Kubiszewska (2016) çalışmalarında, Bosna -Hersek'te faaliyette bulunan bir İslam bankasının 2010-2014 dönemindeki finansal performansını CAMELS yaklaşımı ile analiz etmiştir. Sermaye Yeterliliği, Varlık Kalitesi, Yönetim Kalitesi, Karlılık, Likidite gibi değişkenlerin kullanıldığı analizin sonuçlarına göre; Bosna-Hersek'teki tek İslami banka (BBI), geleneksel bankalara kıyasla daha yüksek karlılık ve sermaye yeterliliği sergilediği ancak Şeriat kuralları nedeniyle likiditesinin daha düşük olduğu ve finansal krizde nispeten daha istikrarlı performans gösterdiği tespit edilmiştir.

Esmer ve Bağcı (2016) çalışmalarında, Türkiye'deki katılım bankalarının 2005-2014 dönemine ait finansal performanslarını TOPSIS yöntemiyle analiz etmişlerdir. Çalışmada yedi finansal rasyo (ROA, ROE, özkaynak / top. aktif, net kâr payı geliri / top. aktif, takipteki krediler / top. krediler, top. Krediler / top. aktif, VÖK / pasif) kullanılarak bankaların yıllık performans puanları hesaplanmış ve sıralanmıştır. Analiz sonuçlarına göre; Bank Asya, 2005-2011 ve 2013 yıllarında en yüksek performansı göstermiştir. Türkiye Finans genellikle ikinci sırada yer almış, 2012'de en yüksek performansa ulaşmıştır. Albaraka Türk ve Kuveyt Türk 3. ve 4. sıralarda değişkenlik göstermiştir. 2014'te TMSF'nin Bank Asya'ya el koymasıyla bu bankanın performansı önemli ölçüde düşmüş, Kuveyt Türk en yüksek performansı sergilemiştir.

Wanke vd. (2016) çalışmalarında, 24 farklı ülkeden 114 İslami bankanın 2010-2014 dönemindeki finansal performanslarını TOPSIS yöntemi ile analiz etmişlerdir. Analiz sonuçlarına göre; bankaların faaliyette oldukları ülke ve maliyet yapıları ile ilgili değişkenlerin verimlilik üzerinde belirgin bir etkiye sahip olduğu ve İslami bankacılık sektörünün kurumlar arasındaki rekabetin artmasından fayda sağlayacağı tespit edilmiştir.

Literatürü incelediğimizde kriter ağırlıklarını belirlemede ve sıralamada benzer yöntemlerim kullanıldığı görülmektedir. Birçok yöntemin entegre kullanıldığı bir çalışmanın literatürdeki boşluğu dolduracağı düşünülmektedir. Bu çalışmada geliştirilmiş entegre bir karar modeli (CRISUS-RAM-MAIRCA-CRADIS-AROMAN) kullanılmıştır. İki aşamalı analizin ilk aşamasında, CRISUS yöntemiyle performans kriterlerinin önem ağırlık değerleri tespit edilmiş ve ikinci aşamada, dört farklı sıralama algoritması (RAM, AROMAN, MAIRCA ve CRADIS) kullanılarak, sıralama skorları Borda Sayım yöntemi ile birleştirilmiştir. Bu açıdan çalışmanın literatürde eksik görülen yöntemsel çeşitliliğe katkı sağladığı düşünülmektedir.

3. Metodoloji

Bu bölümde, İslami bankacılık sektöründe çok boyutlu kurumsal performansın incelenmesine yönelik olarak geliştirilen karar alma modeli teorik olarak açıklanmıştır.

3.1. CRISUS Yöntemi

Yeni bir objektif kriter ağırlıklandırma tekniği olan CRISUS yaklaşımı, Adalar ve Işık (2025) tarafından karar alma literatürüne kazandırılmıştır. Söz konusu yöntemin uygulama prosedürü Tablo 1'de sunulan işlem adımlarını içermektedir (Adalar ve Işık, 2025).

Tablo 3. CRISUS Yönteminin Hesaplama Adımları

İşlem Adım(ları) ve Açıklama(ları)	Matematiksel Gösterim(ler)	Denklem(ler)
1.Karar matrisinin oluşturulması	$\widetilde{X} = \left(\begin{bmatrix} \tilde{x}_{11} & \cdots & \tilde{x}_{1n} \\ \vdots & \ddots & \vdots \\ \tilde{x}_{m1} & \dots & \tilde{x}_{mn} \end{bmatrix} \right)$	(1)
2. Birinci normalize matrisin elde edilmesi	$x_{ij} = \frac{\tilde{x}_{ij}}{\sqrt{\sum_{i=1}^{m} \tilde{x}_{ij}^2}}$; fayda kriterleri için	(2)
	$x_{ij} = 1 - \frac{\tilde{x}_{ij}}{\sqrt{\sum_{i=1}^{m} \tilde{x}_{ij}^2}}$; maliyet kriterleri için	(3)
3. İkinci normalize matrisin elde edilmesi	$s_{ij} = \frac{x_{ij}}{\sum_{i=1}^{m} x_{ij}}$	(4)
4. Kareler toplamının hesaplanması	$\rho_j = \sum_{i=1}^{m} s_{ij}^2$	(5)
5. Standart sapma değerinin belirlenmesi	$(\sigma_j, j = 1,2, \dots, n)$	(6)
6. Kriter ağırlıklarının hesaplanması	$w_j = \frac{\sigma_j \rho_j}{\sum_{j=1}^{n} \sigma_j \rho_j}$	(7)

3.2. AROMAN Yöntemi

Nispeten yeni bir alternatif sıralama tekniği olan AROMAN yöntemi, Bošković vd. (2023) tarafından geliştirilerek karar alma literatürüne kazandırılmıştır. Söz konusu yöntemin uygulama ve hesaplama adımları Tablo 2'de gösterilmiştir (Bošković vd., 2023; Bošković vd., 2024; Işık vd., 2025a).

Tablo 4. AROMAN Yönteminin Hesaplama Adımları

İşlem Adım(ları) ve Açıklama(ları)	Matematiksel Gösterim(ler)	Denklem(ler)
1. Karar matrisinin oluşturulması	$X = \begin{bmatrix} x_{11} & x_{12} & \cdots & x_{1n} \\ x_{21} & x_{22} & \cdots & x_{2n} \\ \vdots & \vdots & \cdots & \vdots \\ x_{m1} & x_{m2} & \cdots & x_{mn} \end{bmatrix}$	(8)
2. Normalize karar matrisinin tespit edilmesi	$t_{ij} = \frac{x_{ij} - \min(x_{ij})}{\max(x_{ij}) - \min(x_{ij})}$; lineer normalizasyon için	(9)
	$t_{ij}^{*} = \frac{x_{ij}}{\sqrt{\sum_{i=1}^{m} (x_{ij})^2}}$; vektör normalizasyon için	(10)
	$t_{ij}^{norm} = \frac{\beta t_{ij} + (1-\beta) t_{ij}^{*}}{2}$; toplam ortalama normalize matris için ($\beta = 0.5$) olarak hesaplamalara dâhil edilmiştir.	(11)
3. Ağırlıklandırılmış normalize matrise ilişkin değerlerin belirlenmesi	$\hat{t_{ij}} = w_{ij} \times t_{ij}^{norm}$	(12)
4. Ağırlıklı değer toplamlarının hesaplanması	$A_i = \sum_{j=1}^{n} \hat{t_{ij}}^{(max)}$	(13)
	$L_i = \sum_{j=1}^{n} \hat{t_{ij}}^{(min)}$	(14)
5. Alternatiflere ilişkin başarı skorlarının tespit edilmesi	$R_i = L_i^{\lambda} + A_i^{(1-\lambda)}$; ($\lambda$=0.5) olarak hesaplamalara dâhil edilmiştir.	(15)

Burada, en yüksek skora sahip alternatif değeri en iyi seçenek olarak belirlenir.

3.3. MAIRCA Yöntemi

MAIRCA yöntemi, ilk olarak Pamučar vd., (2014) tarafından karar verme literatürüne kazandırılmıştır. Bu yöntem, karar alternatiflerinin ideal değerlere en yakın olan mesafelerinin tespit edilmesine dayalı olarak, alternatifler arasında karşılaştırmalı bir sıralama yapılmasına olanak sağlamaktadır. Söz konusu karar alma yaklaşımının uygulama adımlarına Tablo 3'te yer verilmiştir (Pamučar vd., 2014; Belke, 2020; Akbulut ve Gümüşkaya, 2022; Işık vd., 2025b).

Tablo 5. MAIRCA Yönteminin Hesaplama Adımları

İşlem Adım(ları) ve Açıklama(ları)	Matematiksel Gösterim(ler)	Denklem(ler)
1. Karar matrisinin hazırlanması	$X = \begin{bmatrix} x_{11} & x_{12} & \cdots & x_{1n} \\ x_{21} & x_{22} & \cdots & x_{2n} \\ \vdots & \vdots & \cdots & \vdots \\ x_{m1} & x_{m2} & \cdots & x_{mn} \end{bmatrix}$	(16)
2. Tercih olasılık değerlerinin belirlenmesi	$P_{Bi} = \frac{1}{m}$	(17)
3. Teorik derecelendirme matrisinin oluşturulması	$K_p = \begin{bmatrix} k_{p11} & \cdots & k_{p1n} \\ k_{p21} & \cdots & k_{p2n} \\ \vdots & \ddots & \vdots \\ k_{pm1} & \cdots & k_{pmn} \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} P_{B1}w_1 & \cdots & P_{B1}w_n \\ P_{B2}w_1 & \cdots & P_{B2}w_n \\ \vdots & \ddots & \vdots \\ P_{Bm}w_1 & \cdots & P_{Bm}w_n \end{bmatrix}$	(18)
4. Gerçek derecelendirme matrisinin oluşturulması	$k_{rij}=k_{pij} = \frac{d_{ij}-d_i^-}{d_i^+-d_i^-}$; fayda kriterleri için	(19)
	$k_{rij}=k_{pij} = \frac{d_{ij}-d_i^+}{d_i^--d_i^+}$; maliyet kriterleri için	(20)
5. Toplam boşluk matrisinin elde edilmesi	$F = \begin{bmatrix} f_{11} & \cdots & f_{1n} \\ f_{21} & \cdots & f_{2n} \\ \vdots & \ddots & \vdots \\ f_{m1} & \cdots & f_{mn} \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} k_{p11} - k_{r11} & \cdots & k_{p1n} - k_{r1n} \\ k_{p21} - k_{r21} & \cdots & k_{p2n} - k_{r2n} \\ \vdots & \ddots & \vdots \\ k_{pm1} - k_{rm1} & \cdots & k_{pmn} - k_{rmn} \end{bmatrix}$	(21)
	$f_{ij} = \begin{cases} 0, \text{eğer } k_{pij} = k_{rij} \\ k_{pij} - k_{rij}, \text{eğer } k_{pij} > k_{rij} \end{cases}$	(22)
6. Alternatiflere ait başarı skorlarının hesaplanması	$U_i = \sum_{j=1}^{n} f_{ij}$	(23)

Burada, en düşük skora sahip alternatif değeri en iyi seçenek olarak belirlenir.

3.4. RAM Yöntemi

Karar alternatiflerinin sıralamalarını belirlemek için kök değerlendirmeye dayalı bir toplama fonksiyonu kullanan RAM yöntemi, Sotoudeh-Anvari (2023) tarafından geliştirilmiştir. RAM yönteminin uygulama adımları Tablo 4'teki gibidir (Sotoudeh-Anvari, 2023).

Tablo 6. RAM Yönteminin Hesaplama Adımları

İşlem Adım(ları) ve Açıklama(ları)	Matematiksel Gösterim(ler)	Denklem(ler)
1. Karar matrisinin oluşturulması	$X = \begin{bmatrix} x_{11} & x_{12} & \cdots & x_{1n} \\ x_{21} & x_{22} & \cdots & x_{2n} \\ \vdots & \vdots & \cdots & \vdots \\ x_{m1} & x_{m2} & \cdots & x_{mn} \end{bmatrix}$	(24)
2. Karar matrisinin normalize edilmesi	$r_{ij} = \frac{x_{ij}}{\sqrt{\sum_{i=1}^{m} x_{ij}^2}}$	(25)
3. Ağırlıklı normalize değerlerin elde edilmesi	$z_{ij} = r_{ij} \times w_j$	(26)
4. Ağırlıklı toplam değerlerin hesaplanması	$U_i = \sum_{j=1}^{n} z_{ij}$; fayda kriterleri için	(27)
	$L_i = \sum_{j=1}^{n} z_{ij}$; maliyet kriterleri için	(28)
5. Alternatiflere ilişkin sıralama skorlarının tespit edilmesi	$P_i = \sqrt[2+L_i]{2 + U_i}$	(29)

Burada, en yüksek skora sahip alternatif değeri en iyi seçenek olarak belirlenir.

3.5. CRADIS Yöntemi

Karar verme literatürüne Puška vd., (2022) tarafından kazandırılan CRADIS yöntemi, karar alternatiflerinin hem ideal hem de anti-ideal çözümlere olan uzaklıklarının analiz edilmesi yoluyla sıralanmasına dayanmaktadır (Görçün, vd., 2025). CRADIS yönteminin hesaplama prosedürü Tablo 5'te gösterilmiştir (Puška vd., 2022; Puška & Stojanović, 2022; Demir, 2025; Işık ve Adalar, 2025).

Tablo 7. CRADIS Yönteminin Hesaplama Adımları

İşlem Adım(ları) ve Açıklama(ları)	Matematiksel Gösterim(ler)	Denklem(ler)
1. Karar matrisinin oluşturulması	$X = \begin{bmatrix} x_{11} & x_{12} & \cdots & x_{1n} \\ x_{21} & x_{22} & \cdots & x_{2n} \\ \vdots & \vdots & \cdots & \vdots \\ x_{m1} & x_{m2} & \cdots & x_{mn} \end{bmatrix}$	(30)
2. Normalize değerlerin elde edilmesi	$n_{ij} = \frac{x_{ij}}{max_{ij}}$; fayda kriterleri için	(31)
	$n_{ij} = \frac{min_{ij}}{x_{ij}}$; maliyet kriterleri için	(32)
3. Ağırlıklı normalize değerlerin tespit edilmesi	$v_{ij} = n_{ij} \times w_j$	(33)
4. İdeal ve anti-ideal çözüm noktalarının belirlenmesi	$t_i = max v_{ij}$; ideal değerler için	(34)
	$t_{ai} = min v_{ij}$; anti-ideal değerler için	(35)
5. İdeal ve anti-ideal çözüm noktalarından sapma değerlerinin hesaplanması	$d^+ = t_i - v_{ij}$	(36)
	$d^- = v_{ij} - t_{ai}$	(37)
6. Alternatiflere ilişkin fayda fonksiyonlarının tespiti	$K_i^+ = \frac{s_0^+}{s_i^+}$	(38)
	$K_i^- = \frac{s_i^-}{s_0^-}$	(39)
7. Nihai sıralama skorlarının elde edilmesi	$Q_i = \frac{K_i^+ + K_i^-}{2}$	(40)

Burada, en yüksek skora sahip alternatif değeri en iyi seçenek olarak belirlenir.

3.6. Borda Sayım Yöntemi

Çalışma kapsamında, farklı karar prosedürlerine dayalı sıralama sonuçlarını entegre etmek için, Jean-Charles de Borda (1781) tarafından literatüre kazandırılan Borda Sayımı metodolojisi kullanılmıştır. Borda Sayımı metodolojisi, farklı sıralama serilerini tek bir sıralama serisi elde etmek için birleştiren bir veri birleştirme operatörüdür. Borda Sayımı prosedürüne göre, sıralamada en başarısız alternatif 0 puan, bir sonraki alternatif 1 puan ve en başarılı alternatif (m-1) puan alır, burada m= alternatiflerin sayısını ifade etmektedir. Alternatiflerin Borda puanları son aşamalarda toplanır ve her karar alternatifi için toplam Borda puanı elde edilir. En yüksek (en düşük) Borda puanına sahip alternatif, sıralamada en başarılı (en az başarılı) alternatif olarak kabul edilir (Işık vd., 2025b; Demir, 2025).

4. Veri Seti ve Örneklem

Bu çalışma, Albaraka Türk Katılım Bankası'nın 2015-2024 dönemi dönemine ilişkin çok boyutlu kurumsal performansını ölçmek amacıyla yeni ve bütünleşik bir karar verme modelinin önerilmesini amaçlamaktadır. Bu kapsamda önerilen karar alma metodolojisinin geçerliliği ve uygulanabilirliği, söz konusu bankanın yıllık verilerine dayalı gerçek zamanlı bir vaka analizi ile test edilmiştir. Albaraka

Türk katılım bankasının, kurumsal açıdan çok boyutlu performansının değerlendirilmesi amacıyla literatüre dayalı olarak sekiz adet performans göstergesi belirlenmiştir. Belirlenen bu göstergelere ilişkin yıllık veriler, ilgili bankanın finansal ve faaliyet raporlarından temin edilmiştir. Söz konusu değerlendirme ölçütlerine ilişkin detaylı bilgiler Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 8. Kurumsal Performans Göstergeleri

Sıra	Göstergeler	Kod	Amaç
1	Kullandırılan Fonlar / Toplam Aktifler	C1	Maksimum
2	Toplanan Fonlar / Toplam Aktifler	C2	Maksimum
3	Net Takipteki Alacak Oranı	C3	Minimum
4	Sermaye Yeterlilik Oranı	C4	Maksimum
5	Faaliyet Giderleri / Ortalama Toplam Aktifler	C5	Minimum.
6	Özkaynak Karlılığı	C6	Maksimum
7	Çalışan sayısı	C7	Maksimum
8	Şube Sayısı	C8	Maksimum

5. Bulgular

Analiz süreci iki temel aşamadan oluşmaktadır: İlk aşamada, seçilen performans göstergelerinin objektif olarak ağırlıklandırması amacıyla CRISUS yöntemi uygulanmıştır. İkinci aşamada ise, CRISUS yöntemi ile elde edilen kriter önem ağırlıkları kullanılarak AROMAN, RAM, MAIRCA, CRADIS ve Borda sayım yaklaşımlarına göre Albaraka Türk'ün yıllara ilişkin başarı sıralamaları tespit edilmiştir.

5.1. CRISUS Yöntemine İlişkin Bulgular

Karar probleminin çözümü için, alternatif ve kriterleri içeren karar matrisi Denklem (1) doğrultusunda hazırlanarak Tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 9. Karar Matrisi

	C1	C2	C3	C4	C5	C6	C7	C8
2015	66.0000	68.8000	1.0000	15.3000	2.3900	14.6200	3736	213
2016	69.2000	70.5000	2.2600	13.5000	2.4000	9.5700	3796	213
2017	69.5000	69.5000	2.0000	17.1000	2.3800	8.9600	3899	220
2018	65.0000	67.8000	3.6000	14.6600	2.8900	3.7700	3988	230
2019	60.1000	77.4000	4.1000	14.9700	2.4300	1.5700	3791	230
2020	61.2000	74.5000	1.9000	13.5100	2.7000	5.8500	3390	230
2021	55.2000	83.7000	1.9000	14.9000	1.7600	1.5600	2918	231
2022	51.6000	77.0000	0.2000	14.8800	1.7200	14.6000	2695	225
2023	47.0000	69.7000	0.1000	17.3000	2.5000	23.8900	2723	225
2024	47.8000	65.9000	0.2000	17.2000	3.0000	21.6000	2761	225

Denklemler (2-7) kullanılarak hesaplanmış olan kriter önem ağırlıkları Tablo 8'de rapor edilmiştir.

Tablo 10. CRISUS Yöntemi Sonuçları

	ρ_j	σ_j	$\rho_j \times \sigma_j$	w_j	Sıra
C1	0.1018	0.0447	0.0046	0.0632	5
C2	0.1005	0.0240	0.0024	0.0335	7
C3	0.1066	0.2024	0.0216	0.2997	2
C4	0.1008	0.0292	0.0029	0.0408	6
C5	0.1006	0.0539	0.0054	0.0753	3
C6	0.1504	0.1929	0.0290	0.4031	1
C7	0.1023	0.0499	0.0051	0.0709	4
C8	0.1001	0.0096	0.0010	0.0134	8

CRISUS yöntemiyle gerçekleştirilen ağırlıklandırma sürecinin bulguları, Albaraka Türk Katılım Bankası'nın 2015-2024 dönemi için kurumsal performansına en fazla etki eden üç kriterin sırasıyla, C6 (özkaynak karlılığı), C3 (net takipteki alacak oranı) ve C5 (faaliyet giderlerinin ortalama toplam aktiflere oranı) olduğunu göstermektedir. Diğer taraftan aynı dönem için söz konusu bankanın kurumsal performansı üzerinde etkisi diğer kriterlere göre daha az olan gösterge ise C8 (şube) sayısı olarak tespit edilmiştir.

5.2. AROMAN Yöntemine İlişkin Bulgular

CRISUS yöntemi kapsamında elde edilen ağırlık skorları çalışmanın bu aşamasında, AROMAN yöntemine dahil edilerek Albaraka Türk Katılım Bankası'nın yıllara göre performansı sıralanmıştır. Bu bağlamda, Denklemler (8-15)'in uygulanması sonucunda elde edilen bulgulara Tablo 9'da yer verilmiştir.

Tablo 11. AROMAN Yöntemi Sonuçları

	L_i	A_i	R_i	Sıra
2015	0.0434	0.1470	0.5918	5
2016	0.0809	0.1109	0.6176	2
2017	0.0729	0.1197	0.6160	3
2018	0.1291	0.0754	0.6338	1
2019	0.1360	0.0590	0.6116	4
2020	0.0754	0.0778	0.5535	8
2021	0.0593	0.0448	0.4552	9
2022	0.0082	0.1248	0.4440	10
2023	0.0186	0.1896	0.5720	7
2024	0.0302	0.1726	0.5892	6

AROMAN yöntemine göre elde edilen karşılaştırmalı bulgulara göre, söz konusu bankanın kurumsal performans açısından en başarılı olduğu yıl 2018'dir. Diğer taraftan, kurumsal performans açısından en başarısız olunan dönem ise 2022 olarak tespit edilmiştir.

5.3. MAIRCA Yöntemine İlişkin Bulgular

Çalışmanın bu aşamasında, Albaraka Türk Katılım Bankası'nın yıllara ilişkim kurumsal performansı MAIRCA yöntemine göre incelenmiştir. Denklemler (16-23) vasıtasıyla elde edilen ampirik bulgular Tablo 10'da rapor edilmiştir.

Tablo 12. MAIRCA Yöntemi Sonuçları

	C1	C2	C3	C4	C5	C6	C7	C8	U_i	Sıra
2015	0.0010	0.0028	0.0067	0.0021	0.0039	0.0167	0.0014	0.0013	0.0361	4
2016	0.0001	0.0025	0.0162	0.0041	0.0040	0.0259	0.0011	0.0013	0.0551	6
2017	0.0000	0.0027	0.0142	0.0002	0.0039	0.0270	0.0005	0.0008	0.0493	5
2018	0.0013	0.0030	0.0262	0.0028	0.0069	0.0363	0.0000	0.0001	0.0766	9
2019	0.0026	0.0012	0.0300	0.0025	0.0042	0.0403	0.0011	0.0001	0.0819	10
2020	0.0023	0.0017	0.0135	0.0041	0.0058	0.0326	0.0033	0.0001	0.0633	7
2021	0.0040	0.0000	0.0135	0.0026	0.0002	0.0403	0.0059	0.0000	0.0665	8
2022	0.0050	0.0013	0.0007	0.0026	0.0000	0.0168	0.0071	0.0004	0.0340	3
2023	0.0063	0.0026	0.0000	0.0000	0.0046	0.0000	0.0069	0.0004	0.0209	1
2024	0.0061	0.0034	0.0007	0.0001	0.0075	0.0041	0.0067	0.0004	0.0292	2

Tablo 10'da sunulan bulgulara göre, Albaraka Türk, çok boyutlu performans açısından en başarılı olduğu yıl 2023'tür. Bununla beraber, söz konusu bankanın en başarısız olduğu dönem ise 2019 olarak belirlenmiştir.

5.4. RAM Yöntemine İlişkin Bulgular

Değerlendirme süresinin bu bölümünde, Denklemler (24-29) kullanılarak, söz konusu bankanın çok boyutlu performansı RAM yaklaşımı kapsamında sıralanmıştır. İlgili denklemlerden elde edilen karşılaştırmalı bulgular Tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 13. RAM Yöntemi Sonuçları

	U_i	L_i	P_i	Sıra
2015	0.0790	0.0248	1.4354	4
2016	0.0599	0.0467	1.4234	6
2017	0.0588	0.0421	1.4242	5
2018	0.0381	0.0715	1.4102	9
2019	0.0293	0.0788	1.4056	10
2020	0.0443	0.0414	1.4195	7
2021	0.0272	0.0385	1.4143	8
2022	0.0756	0.0088	1.4384	3
2023	0.1108	0.0095	1.4503	1
2024	0.1020	0.0128	1.4464	2

RAM yöntemine göre elde edilen karşılaştırmalı bulgular, söz konusu bankanın çok boyutlu kurumsal performans açısından en başarı olduğu yılın 2023; en başarısız olduğu yılın ise 2019 olduğunu göstermektedir.

5.5. CRADIS Yöntemine İlişkin Bulgular

Analiz sürecinin bu aşamasında, CRISUS yaklaşıma göre elde edilen ağırlık skorları, CRADIS yaklaşımı kapsamında değerlendirilerek, Albaraka Türk'ün performans sıralamaları oluşturulmuştur. Buna göre, Denklemler (30-40)'tan faydalanılarak elde edilen bulgulara Tablo 12'de yer verilmiştir.

Tablo 14. CRADIS Yöntemi Sonuçları

	S_i^+	K_i^+	S_i^-	K_i^-	Q_i	Sıra
2015	2.6914	0.8266	0.4749	0.5044	0.6655	4
2016	2.7931	0.7965	0.3732	0.3963	0.5964	6
2017	2.7906	0.7972	0.3757	0.3990	0.5981	5
2018	2.9028	0.7664	0.2634	0.2798	0.5231	8
2019	2.9359	0.7578	0.2304	0.2447	0.5013	10
2020	2.8713	0.7748	0.2950	0.3133	0.5441	7
2021	2.9249	0.7606	0.2414	0.2564	0.5085	9
2022	2.5794	0.8625	0.5869	0.6234	0.7429	3
2023	2.2972	0.9685	0.8691	0.9231	0.9458	1
2024	2.4947	0.8918	0.6716	0.7133	0.8026	2
S_0^+	2.2248	S_0^-	0.9415			

CRADIS yönteminin uygulanması ile elde edilen bulgulara kapsamında, söz konusu bankanın çok boyutlu kurumsal performans açısından en başarılı (en başarısız) olduğu yıl 2023(2019) olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

5.6. Borda Sayım Yöntemine İlişkin Bulgular

Mevcut vaka çalışmasının son aşamasında, AROMAN, MAIRCA, RAM ve CRADIS prosedürlerinden elde edilen farklı başarı sıralamalarını bir araya getirmek için Borda Sayım yöntemi uygulanmıştır. Bu kapsamda, en düşük performansa sahip olan alternatif yıla 0 puan, en yüksek performansa sahip alternatifine ise m=alternatif sayısı olmak üzere m-1 puan verilerek, Albaraka Türk Katılım bankasının yıllara ilişkin başarı sıralamaları birleştirilmiştir. Borda Sayım yaklaşımı kapsamında elde edilen sıralama sonuçları Tablo 13'ün son sütununda gösterilmiştir.

Tablo 15. Borda Sayım Yöntemi Sonuçları

	AROMAN Sıra	Borda Puanı	MAIRCA Sıra	Borda Puanı	RAM Sıra	Borda Puanı	CRADIS Sıra	Borda Puanı	Toplam Borda Puanı	Sıra
2015	5	5	4	6	4	6	4	6	23	3
2016	2	8	6	4	6	4	6	4	20	6
2017	3	7	5	5	5	5	5	5	22	4
2018	1	9	9	1	9	1	9	1	12	7
2019	4	6	10	0	10	0	10	0	6	10
2020	8	2	7	3	7	3	7	3	11	8
2021	9	1	8	2	8	2	8	2	7	9
2022	10	0	3	7	3	7	3	7	21	5
2023	7	3	1	9	1	9	1	9	30	1
2024	6	4	2	8	2	8	2	8	28	2

Tablo 13'te gösterilen Borda Sayım prosedürü sonuçları, AROMAN, MAIRCA, RAM ve CRADIS prosedürleriyle ulaşılan sıralamaların bütünleştirilmesi suretiyle, 2015-2024 zaman periyodu için nihai sıralama sunmaktadır. Borda Sayım yöntemine göre Albaraka Türk'ün çok boyutlu kurumsal performans açısından en başarılı olduğu yıllar sırasıyla 2023, 2024 ve 2015 olarak tespit edilmiştir. Buna karşın söz konusu bankanın en başarısız olduğu yıllar ise sırasıyla, 2019, 2021 ve 2020 olarak belirlenmiştir.

6. Sonuç ve Tartışma

Son yıllarda küresel finans sistemi içerisinde yaşanan dönüşümler, faizsiz finansman ilkelerine dayalı olarak ortaya çıkan İslami bankacılık modeline olan ilgiyi oldukça artırmıştır. Katılım bankacılığı sistemi olarak ifade edilen İslami bankacılık sistemi, özellikle etik finans anlayışının güçlenmesi, risk dağıtımına dayalı finansal yapının teşvik edilmesi ve reel sektörle olan iş birliğinin güçlenmesi gibi nedenlerle gerek banka odaklı finansal sistemlerde gerekse piyasa odaklı finansal sistemlerde alternatif bir bankacılık modeli olarak öne çıkmaktadır. Bu gelişmeler, söz konusu bankacılık branşının yalnızca finansal açıdan performansını değil, bununla birlikte kurumsal açıdan etkinliği ve yönetişim kalitesini ölçerek değerlendirmeyi içeren çok boyutlu analizlere olan gerekliliği ortaya çıkarmıştır. Bu nedenle bu çalışma kapsamında, bankacılık sektöründe çok boyutlu kurumsal performansın ölçülerek değerlendirilmesine yönelik olarak yeni bir kavramsal çerçevenin karar vericilere sunulması amaçlanmıştır. Bu karar çerçevesi, CRISUS, AROMAN, MAIRCA, RAM, CRADIS ve Borda Sayım prosedürlerinin entegrasyonundan oluşmaktadır. Söz konusu karar alma modelinin uygulanabilirliği, bir vaka analizi vasıtasıyla test edilmiştir. Bu vaka çalışması ise, Türk katılım bankacılığı sisteminin öncü bankalardan biri olan Albaraka Türk Katılım Bankası'nın 2015-2024 zaman periyoduna ilişkin yıllık verileri kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Önerilen modeldeki prosedürlerden CRISUS, seçilen kurumsal performans göstergelerinin önem ağırlıklarının tespit edilmesinde kullanılırken; diğer sıralama yaklaşımları ise Albaraka Türk Katılım Bankası'nın yıllara ilişkin performans sıralamalarının tespit edilmesinde kullanılmıştır.

İki aşamalı olarak gerçekleştirilen analiz sürecinin ilk aşamasında, CRISUS yönteminden yararlanılarak, seçilen çok boyutlu kurumsal performans kriterlerinin önem ağırlık değerleri tespit edilmiştir. CRISUS yöntemine göre elde edilen sonuçlar, özkaynak karlılığı ve net takipteki alacak oranı kriterlerinin 2015-2024 dönemi için Albaraka Türk'ün performansı üzerinde belirleyici bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Bununla beraber, şube sayısı kriteri ise aynı dönem için performans üzerinde en etkisiz kriter olarak belirlenmiştir. Bu sonuçlar, Albaraka'nın çok boyutlu kurumsal performans ölçümünde, daha çok finansal etkinlik ve kârlılıkla ilgili göstergelerin baskın olduğuna, buna karşın ölçek ve fiziksel yapı göstergelerinin ikincil düzeyde etkili olduğuna işaret etmektedir. Ayrıca, bu sonuçlar, dijitalleşme süreçlerinin hız kazanması ve şubesiz bankacılık faaliyetlerinin oldukça yüksek oranda artış göstermesiyle beraber, fiziki yaygınlığın kurumsal performans üzerindeki etkisinin görece azaldığını düşündürmektedir.

Değerlendirme sürecinin ikinci aşamasında, dört farklı sıralama algoritmasına (RAM, AROMAN, MAIRCA ve CRADIS) dayalı olarak elde edilen sıralama skorları Borda Sayım yöntemi kullanılarak entegre edilmiştir. Bir birleştirme operatörü olan Borda Sayım yöntemi vasıtasıyla elde edilen sıralama sonuçlarına göre, 2015-2024 dönemi için, Albaraka Türk Katılım Bankası'nın çok boyutlu kurumsal performansının en yüksek olduğu dönem 2023 olarak belirlenmiştir. Bu yılı ise başarı sıralamasında, 2024 ve 2015 yılları takip etmiştir. Bu bulgular ışığında, söz konusu banka için özellikle son yıllarda yaşanan dijitalleşme, operasyonel verimlilik, müşteri erişimi ve ürün çeşitliliği gibi alanlarda kaydedilen ilerlemelerin performansa olumlu yansıdığı ifade edilebilir. Buna karşın kurumsal performans açısından 2019, 2020 ve 2021 yılları en başarısız olunan dönemler olarak öne çıkmaktadır. Bu dönemlerde yaşanan düşük performans genel olarak, covid-19 pandemisinin yarattığı ekonomik belirsizlikle, kredi risklerindeki artış ve operasyonel zorluklar ile açıklanabilir.

Son olarak, mevcut vaka çalışması banka yöneticileri, karar verici mekanizmalar, denetim otoriteleri ve çeşitli kesimden çıkar gruplarına gerek pratik düzeyde gerekse yönetsel düzeyde birtakım çıkarımlar sunmaktadır. Bunlar genel olarak aşağıdaki gibidir:

- Çalışma, çok boyutlu kurumsal performansın ölçülmesine yönelik olarak geliştirilmiş entegre bir karar modeli (CRISUS-RAM-MAIRCA-CRADIS-AROMAN) önerilmek vasıtasıyla, literatürde yöntemsel çeşitliliğe katkı sağlamaktadır.

- Yeni bir ağırlıklandırma prosedürü olan CRISUS yöntemi kullanılarak, karar verme sürecinde daha rasyonel ve daha güvenilir sonuçlar elde edilebilir.
- Spesifik bir bankacılık branşı olan İslami bankacılık sektörü gibi alana odaklanılmış olunması, ilgili alandaki teorik bilginin genişlemesine ve mukayeseli değerlendirme olanaklarının artmasına imkân sağlayabilir.
- Önerilen karar modeli, gelecekte yapılacak olan araştırmalara referans oluşturabilir ve performans ölçüm probleminin çözümü için yapısal açıdan esneklik sağlayabilir.
- Çalışmadan önerilen model yardımıyla, katılım bankacılığı sektöründeki güçlü ve zayıf yönler ortaya çıkarılabilir; stratejik planlama ve operasyonel verimlilik süreçlerinde doğrudan iyileştirmeler yapılabilir.
- Sunulan karar çerçevesi yardımıyla, performansa etki eden en önemli ve en önemsiz kriterler kolayca belirlenebilir ve öncelikli alanlarda daha etkin ve verimli yatırımlar yapılabilir. Ayrıca, zayıf kalınan taraflar da iyileştirilebilir.
- Önerilen karar metodolojisinden faydalanılarak, bankalar sektördeki konumlarını değerlendirebilirler. Buna ek olarak, sektörde rekabet edilen diğer bankalarla da kendilerini kıyaslayarak rekabet avantajı elde edebilirler.
- Çalışmadan elde edilen çıktılar dikkate alınarak, etkin kaynak tahsisi yapılabilir ve öncelikli yatırım alanları tespit edilebilir.
- Performans açısından başarısız olunan dönemler, detaylı olarak incelenmek vasıtasıyla yönetsel hatalar veya dış ekonomik etkiler belirlenebilir.
- Sunulan karar alma modeli kullanılarak, yönetici otoriter ve çeşitli çıkar grupları sistematik olarak performanslarını değerlendirebilirler, geçmiş verilerle kıyaslama yapabilirler ve uzun vadeli hedeflerini revize edebilirler.

Son olarak, her akademik araştırmada olduğu gibi bu çalışmanın da belli kısıtları bulunmaktadır. Birinci olarak, çalışmada örneklem olarak Albaraka Türk Katılım Bankası kullanılmıştır. Bu nedenle elde edilen sonuçlar, tüm sektör için ya da coğrafi açıdan farklılık gösteren bankalar için genellenemez. İkinci olarak, kullanılan veri seti ve çalışmanın kapsadığı zaman aralığı bir kısıt olarak değerlendirilebilir. Dolayısıyla, farklı veri setleri ve farklı zaman dönemleri kullanılarak performansa daha bütüncül bir bakış açısı getirilebilir. Ayrıca, kullanılan yöntemlerde birer kısıt olarak ifade edilebilir. Bu kapsamda gri sistem teorisi ve bulanık sistem teorilerine dayalı da değerlendirmeler yapılabilir. Sonuç olarak, gelecekte yapılacak olan çalışmalarda, belirtilen hususlar dikkate alınarak ilgili alandaki literatür geliştirilebilir.

Kaynakça

Adalar, İ., & Işık, Ö. (2025). CRiterion Importance Based on SUm of Squares (CRISUS): A Novel Objective Weighting Method and Its Implementation in Multidimensional Sustainability Performance Measurement. *Economic Computation and Economic Cybernetics Studies and Research*, 59(2), 205-221.

Akbulut, O. Y. (2023). Evaluation of financial performance of participation banks operating in Turkey with CRITIC based COPRAS method. *International Journal of Current Social Science*, *2*(1), 15–24.

Akbulut, O. Y., & Gümüşkaya, T. (2022). Hayat dışı sigorta sektöründe finansal performansın bütünleşik ahp-SV ve MAIRCA yöntemleri ile analizi, *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi,* 57(3), 2426-2448.

Aydın Y. (2019). Türk Bankacılık Sektöründe Karlılığı Etkileyen Faktörlerin Panel Veri Analizi ile İncelenmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 10(1), 181-189.

Bektaş, S. (2021). Entropi ve Mairca yöntemiyle Türk katılım bankalarının finansal performans sıralaması. *International Journal of Social Inquiry,* 14(1), 113–144.

Belke, M. (2020). CRITIC ve MAIRCA yöntemleriyle G7 Ülkelerinin makroekonomik performansının değerlendirilmesi. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(Temmuz 2020 (Özel Ek)), 120-139.

Bošković, S., Švadlenka, L., Jovčić, S., Dobrodolac, M., Simić, V., & Bacanin, N. (2023). An alternative ranking order method accounting for two-step normalization (AROMAN)-A case study of the electric vehicle selection problem. *IEEE Access*, 11, 39496-39507.

Bošković, S., Švadlenka, L., Jovčić, S., Simic, V., Dobrodolac, M., & Elomiya, A. (2024). Sustainable propulsion technology selection in penultimate mile delivery using the FullEX-AROMAN method. *Socio-Economic Planning Sciences*, 95, 102013.

De Borda, J. C. (1781). M'emoire sur les' elections au scrutin. Histoire de l'Acad'emie Royale des Sciences

Demir, E. (2025). An Innovative Decision Support Model for the Financial Performance Assessment: A Study of BIST Cement Firms. *Knowledge and Decision Systems with Applications,* 1, 125-144.

Deniz, G. (2025). Entropi ve ARAS yaklaşımları yardımıyla mevduat bankacılığı sektörünün çok kriterli performans analizi. *The Journal of Academic Social Science*, 13(165), 168–183.

Eren, F. Y., & Çarıkçı, O. (2021). Katılım bankalarına genel bakış ve geleneksel performans değerleme yöntemi olarak oran analizi uygulaması. *International Journal of Business, Economics and Management Perspectives / Uluslararası İşletme, Ekonomi ve Yönetim Perspektifleri Dergisi*, 13(2), 98-120.

Esmer, Y., & Bağcı, H. (2016). Katılım Bankalarında Finansal Performans Analizi: Türkiye Örneği. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 17–30.

Görçün, Ö. F., Shabir, M., Çalık, A., & Işık, Ö. (2025). Evaluation of the financial performance of the textile and apparel ındustry in interval type-2 fuzzy environment. *Applied Soft Computing,* 185, 113830.

Gözkanan, Ü. H., & Küçükbay, F. (2019). Katılım bankaları ile geleneksel bankaların ÇKKV yöntemleri ile performans değerlendirilmesi: TOPSIS ve Gri İlişkisel Analiz yöntemleri ile karşılaştırmalı analiz. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, (25), 71–94.

Hazar, A. & Babuşçu, Ş. (2017), *Bankacılığa Giriş, Temel Bankacılık Bilgileri*, Bankacılık Akademisi Yayınları 6, Ankara. Ss.45.

Işık, Ö., & Adalar, İ. (2025). A multi-criteria sustainability performance assessment based on the extended CRADIS method under intuitionistic fuzzy environment: a case study of Turkish non-life insurers. *Neural Comput & Applic*, 37, 3317–3342

Işık, Ö., Adalar, İ., & Shabir, M. (2025a). Measuring efficiency, productivity and sustainability performance for islamic banks: a fuzzy expert-based multi-criteria decision support model using spherical fuzzy information. *International Journal of Islamic and Middle Eastern Finance and Management*.

Işık, Ö., Çalık, A., & Shabir, M. (2025b). A consolidated MCDM framework for overall performance assessment of listed insurance companies based on ranking strategies. *Computational Economics*, 65(1), 271-312.

Işık, Ö. (2022). Covid-19 salgınının katılım bankacılığı sektörünün performansına etkisinin merec-psi-mairca modeliyle incelenmesi. *Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(2), 363-385.

Karavardar, A., & Çilek, A. (2020). Türkiye'de Katılım Bankalarının Finansal Performansının Analizi. *Maliye ve Finans Yazıları*, 113, 99–118.

Koçyiğit, M. M. (2024). Katılım bankalarının finansal etkinlik analizi. *International Social Sciences Studies Journal*, 10(4), 1–7.

Komorowski, R., & Kubiszewska, K. (2016). An Assessment of Islamic Banking in Bosnia and Herzegovina – a comparative analysis using the CAMELS approach. *Ekonomia Międzynarodowa,* 16, 367–387. https://doi.org/10.18778/2082-4440.16.05

Özer, K., & Saygın, O. (2022). Katılım bankacılığının finansal performans analizi: Türkiye uygulaması. *Ekonomi Politika & Finans Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 257–273.

Özkan, T. (2019). Türkiye'de katılım bankalarının performans ölçümü: CAMELS analizine dayalı bir uygulama. *Turkish Studies - Economics, Finance, Politics*, 14(3), 903–920.

Pamučar, D., Vasin, L., & Lukovac, V. (2014). Selection of railway level crossings for investing in security equipment using hybrid DEMATEL-MARIC model. *In XVI International Scientificexpert Conference on Railways*, Railcon, Niš (pp. 89–92).

Puška, A., Stević, Ž., & Pamučar, D. (2022). Evaluation and selection of healthcare waste incinerators using extended sustainability criteria and multi-criteria analysis methods. *Environment, Development and Sustainability*, 1-31.

Puška, A., & Stojanović, I. (2022). Fuzzy multi-criteria analyses on green supplier selection in an agri-food company. *J. Intell. Manag. Decis*, 1(1), 2-16.

Sotoudeh-Anvari, A. (2023), Root Assessment Method (RAM): A novel multi-criteria decision making method and its applications in sustainability challenges. *Journal of Cleaner Production*, 423, 138695.

Taştan, H., & Aydın, Y. (2023). Mevduat bankalarının finansal performansının CRITIC ve MARCOS yöntemleriyle değerlendirilmesi. *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(4), 906–921.

Tetik, N., & Şahin, A. (2020). Katılım Bankalarının Finansal Performans Analizi. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 34(2), 293-314.

TKBB, Türkiye Katılım Bankaları Birliği, https://www.tkbb.org.tr/veripetegi-detay/5, (ET: 17.06.2025).

Uygun, D. & Dölek, A. (2017). *Bankacılık*, Umut Kitap Basım Yayın Dağıtım, İstanbul,

Wanke, P., Azad, Md. A. K., Barros, C. P. and Hassan, M. K. (2016). Predicting efficiency in ıslamic banks: an integrated multicriteria decision making (MCDM) approach. *Journal of International Financial Markets, Institutions and Money*, 45, 126-141.

Wasiaturrahma, Sukmana, R., Ajija, S. R., Salama, S. C. U., & Hudaifah, A. (2020). Financial performance of rural banks in Indonesia: A two-stage DEA approach. *Heliyon*, 6(9), e04390.

Yerlikaya, A., & Uysal, B. (2024). Katılım bankacılığında finansal performans: Türkiye örneği. *Dumlupınar Üniversitesi İİBF Dergisi*, 13, 138–148.

Yurttadur, M., & Taşcı, M. Z. (2022). Katılım Bankalarının PIV Yöntemiyle Finansal Performans Analizi. *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi,* 7(4), 816-827.

Gazi kitabevi

Merkez/Mağaza
53. Sokak No: 29
Bahçelievler / ANKARA
Tel : (0 312) 223 77 73 - 223 77 17
info@gazikitabevi.com.tr • www.gazikitabevi.com.tr

ISBN: 978-625-5816-86-3

Gazi Kitabevi
Sosyal Bilimler Serisi